

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 10To/22/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8314010533
Dátum vydania rozhodnutia: 12. 01. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Vladimír Monok
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2016:8314010533.1

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Vladimíra Monoka a sudcov JUDr. Evy Pirkovskej a JUDr. Evy Rešatkovej na neverejnom zasadnutí konanom dňa 12.01.2016, v trestnej veci proti obžalovanému K. P. pre prečin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 1 Tr. zákona, o odvolaní obžalovaného proti rozsudku Okresného súdu Humenné sp. zn. 1T 132/2014 zo dňa 12.2.2015 takto

rozhodol:

Podľa § 321 ods. 1 písm. b), c) Tr. poriadku z r u š u j e napadnutý rozsudok v celom rozsahu.

Podľa § 322 ods. 1 Tr. poriadku vec v r a c i a okresnému súdu, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom okresného súdu bol obžalovaný K. P. uznaný za vinného z prečinu zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 1 Tr. zákona na tom skutkovom základe, že

- ako otec mal. I. P., nar. XX.X.XXXX aj napriek tomu, že mu povinnosť prispievať na výživu dieťaťa vyplýva priamo zo Zákona o rodine a rozsudkom Okresného súdu Humenné sp. zn. 19P/463/2011 zo dňa 18.1.2012 bol zaviazaný prispievať na jeho výživu sumou 200,- eur mesačne, rozsudkom toho istého súdu sp. zn. 19P/33/2013 zo dňa 13.3.2013 za obdobie od 1.3.2013 do 31.12.2013 sumou 50,- eur a rozsudkom toho istého súdu sp. zn. 10P/389/2013 zo dňa 18.2.2014 za obdobie od 1.1.2014 do 31.12.2014 sumou 50,- eur mesačne do rúk matky dieťaťa Bc. W. P., od decembra 2012 si v Humennom túto svoju povinnosť úmyselne pravidelne a v určených sumách neplní aj napriek tomu, že vzhľadom na svoje možnosti a schopnosti na výživu dieťaťa prispievať môže a tak za uvedené obdobie dlhuje na výživnom sumu najmenej 469,15 eur, predstavujúcu vyživovaciu povinnosť vo výške 30% zo sumy životného minima na nezaopatrené nepinoleté dieťa, alebo na nezaopatrené dieťa podľa § 2 písm. c) zák. č. 601/2003 Z. z. o životnom minime.

Za to mu podľa § 207 ods. 1 Tr. zákona, prihladajúc na § 38 ods. 2, 3, § 36 písm. l), § 46 Tr. zákona bol uložený trest odňatia slobody vo výmere 4 mesiacov, výkon ktorého bol podľa § 49 ods. 1 písm. a) Tr. zákona podmiennečne odložený a podľa § 50 ods. 1 Tr. zákona určená skúšobná doba na 1 rok.

Proti uvedenému rozsudku podal obžalovaný, priamo do zápisnice o hlavnom pojednávaní, odvolanie, ktoré následne prostredníctvom svojho obhajcu aj písomne odôvodnil. Uviedol, že napadnutý rozsudok je podľa jeho názoru nezákonný a nesprávny. Má za to, že zavinenie ako obligatórny znak subjektívnej stránky trestného činu, či už úmyselné alebo nedbanlivostné, musí byť preukázané zadováženými dôkazmi tak, ako ktorákoľvek iná obligatórna zložka trestného činu. Zdôrazňuje, že pri zisťovaní okolností, ktoré majú význam pre záver o zavinení, nemožno vopred prikladať osobitný význam žiadnemu dôkaznému prostriedku, ale zavinenie a jeho formu treba vyvodzovať zo všetkých konkrétnych okolností, za ktorých bol trestný čin spáchaný a zo všetkých dôkazov významných z tohto hľadiska.

Samotné zistenie, že osoba si neplní svoju zákonnú povinnosť vyživovať iného, ešte neznamená, že sa dopúšťa trestného činu zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 1 Trestného zákona. Pre vyslovenie záveru, že sa dopustil trestného činu podľa § 207 ods. 1 Trestného zákona, musí byť preukázaná subjektívna stránka skutkovej podstaty tohto trestného činu. Pri skúmaní zavinenia páchatel'a je potrebné vychádzať z jeho sociálnej, majetkovej a finančnej situácie, pričom treba náležite zistiť i dôvody, ktoré sa o túto jeho situáciu pričínili. V tomto prípade má za to, že na základe vykonaných dôkazov nebola preukázaná subjektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu zanedbania povinnej výživy. Vzhľadom na vyššie uvedené poukazuje na to, že v tomto prípade nedošlo k naplneniu všetkých obligatórnych znakov skutkovej podstaty trestného činu zanedbania povinnej výživy, nakoľko chýba preukázaný úmysel, teda nemôže ísť o trestný čin. Preto navrhol, aby s poukázaním na zásadu in dubio pro reo, odvolací súd napadnutý rozsudok podľa § 321 ods. 1 písm. b) Tr. poriadku v celom rozsahu zrušil a zároveň podľa § 322 ods. 1 Tr. poriadku vec vrátil súdu prvého stupňa, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol, alternatívne podľa § 322 ods. 3 Tr. poriadku sám vo veci rozhodol a podľa § 285 písm. b) Tr. poriadku ho spod obžaloby oslobodil.

Krajský súd na podklade takto podaného odvolania preskúmal v zmysle § 317 ods. 1 Tr. poriadku zákonnosť a odôvodnenosť napadnutých výrokov rozsudku, proti ktorým odvolateľ podal odvolanie, ako aj správnosť postupu konania, ktoré im predchádzalo a dospel k záveru, že odvolanie obžalovaného je dôvodné. Zistil, že okresný súd rozhodol predčasne, pretože sa nevyrovnal so všetkými okolnosťami významnými pre rozhodnutie, skutkové zistenia napadnutého rozsudku sú nejasné a sú pochybnosti o správnosti jeho skutkových zistení, na ktorých objasnenie treba dôkazy opakovať a vykonať aj ďalšie dôkazy.

V prvom rade je potrebné prvostupňovému súdu vytknúť, že svoje skutkové zistenia oprel aj o dôkaz, ktorý na hlavnom pojednávaní vykonaný nebol. Takto v odôvodnení napadnutého rozsudku poukazoval na skutočnosti plynúce z výpovede obžalovaného v prípravnom konaní, kde tento na rozdiel od výpovede na hlavnom pojednávaní uvádzal aj sumy, ktoré na výživné uhradil a v ktorých mesiacoch. Odlišne vysvetľoval aj dôvod, pre ktorý si obžalovaný neuplatnil pomoc v hmotnej núdzi, keď v prípravnom konaní uvádzal, že mu bolo povedané, že on nárok na žiadnu dávku nemá. Je teda zrejmé, že medzi skoršou výpoveďou obžalovaného a údajmi na hlavnom pojednávaní sa objavili podstatné rozpory, s ktorými sa bolo potrebné postupom podľa § 258 ods. 4 Tr. poriadku vysporiadať (vzhľadom na znenie § 2 ods. 11 Tr. poriadku aj bez návrhu prokurátora alebo obhajcu) a to tak, že sa zápisnica o skoršej výpovedi obžalovaného alebo jej časť mala prečítať, obžalovaný sa mal na rozpory upozorniť a spýtať sa na ich príčinu. V súlade so zásadou bezprostrednosti vyplývajúcou z ust. § 2 ods. 19 Tr. poriadku, bližšie konkretizovanou v ust. § 278 ods. 2 Tr. poriadku, ak nejde o prípad podania obžaloby po konaní o návrhu na dohodu o vine a treste podľa § 232 ods. 4 alebo 5, môže súd pri svojom rozhodnutí totiž prihliadať len na skutočnosti, ktoré boli prebraté na hlavnom pojednávaní, a opierať sa o dôkazy, ktoré boli na hlavnom pojednávaní vykonané.

Ďalej je potrebné prvostupňovému súdu vytknúť, že aj keď v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol, ktoré dôkazy vo veci vykonal, tak z odôvodnenia rozsudku, ale ani z obsahu spisu nie je možné zistiť, ako dospel k záveru, že obžalovaný na výživnom za obdobie od decembra 2012 dlhuje sumu najmenej 469,15 eur, predstavujúcu vyživovaciu povinnosť vo výške 30% zo sumy životného minima na nezaopatrené nepľnoleté dieťa, alebo na nezaopatrené dieťa podľa § 2 písm. c) zák. č. 601/2003 Z. z. o životnom minime. Toto skutkové zistenie je totiž vzájomne si odporujúce a nepreskúmateľné.

Z ust. § 122 ods. 12 Tr. zákona vyplýva, že ak obvinený pokračuje v konaní pre ktoré je stíhaný a ide o trestný čin zanedbania povinnej výživy podľa § 207, ide o pokračovanie konania obvineného až do doby, kým je vyhlásený rozsudok súdu prvého stupňa alebo pokiaľ sa súd druhého stupňa neodobral na záverečnú poradu.

Podľa napadnutého rozsudku teda za obdobie od decembra 2012 do februára 2015 obžalovaný dlhuje na výživnom najmenej 469,15 eur, ktorá predstavuje vyživovaciu povinnosť vo výške 30% zo sumy životného minima na nezaopatrené nepľnoleté dieťa, alebo na nezaopatrené dieťa podľa § 2 písm. c) zák. č. 601/2003 Z. z. o životnom minime.

Táto minimálna vyživovacia povinnosť bola od 1.7.2012 do 30.6.2013 vo výške 26,65 eur mesačne a od 1.7.2013 až doposiaľ vo výške 27,13 eur mesačne. Znamenalo by to, že obžalovaný bol

podľa prvostupňového súdu povinný na výživnom zaplatiť sumu 729,15 eur. Vychádzajúc z doteraz vykonaných dôkazov za predmetné obdobie obžalovaný na výživnom zaplatil minimálne sumu 720,- eur. Z toho je zrejmé, že dlžné výživné ku dňu vyhlásenia rozsudku nemôže byť vo výške 469,15 eur, ako sa uvádza v napadnutom rozsudku, ale maximálne vo výške 9,15 eur.

Aj keď výška dlžného výživného nie je zákonným znakom skutkovej podstaty trestného činu zanedbania povinnej výživy, súd musí túto výšku vždy zistiť, pretože podľa § 86 písm. a) Tr. zákona trestnosť trestného činu zanedbania povinnej výživy podľa § 207 zaniká, ak trestný čin nemal trvalo nepriaznivé následky a páchateľ svoju povinnosť dodatočne splnil skôr, než sa súd odobral na záverečnú poradu.

V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť aj význam povinnosti súdu v zmysle ust. § 34 ods. 4 Tr. poriadku obvineného vždy poučiť o jeho právach a poskytnúť mu plnú možnosť na ich uplatnenie. Pri trestnom čine zanedbania povinnej výživy podľa § 207 Tr. zákona to znamená, že súd je povinný obvineného poučiť aj o možnom zániku trestnosti činu zanedbania povinnej výživy v dôsledku účinnej ľútosti podľa § 86 písm. a) Tr. zákona a za tým účelom (pokiaľ je na základe vykonaných dôkazov známa) mu oznámiť aj výšku dlžného výživného, zaplatením ktorej môže dôjsť k zániku trestnosti stíhaného prečinu. Poučenie o účinnej ľútosti a jej úprava núti povinnú osobu, aby plnila svoju zákonnú povinnosť vyživovať a zaopatrovať iného, čo z hľadiska verejného záujmu má prednosť pred záujmom spoločnosti na potrestaní páchateľa trestného činu zanedbania povinnej výživy. Aj z tohto dôvodu je povinnosťou súdu vždy poučiť páchateľa o možnosti získať beztrestnosť na základe účinnej ľútosti podľa § 86 písm. a) Tr. zákona.

Súhlasiť nie je možné ani s tým konštatovaním prvostupňového súdu, že len preto, lebo bola výška výživného určená v občianskom súdnom konaní, je bezvýznamná obrana obžalovaného, podľa ktorej výživné plnil podľa svojich schopností a možností. Je síce pravdou, že nezamestnanosť obžalovaného, či nevyplatené mzdové nároky ho nezbavujú zákonnej povinnosti plniť si vyživovaciu povinnosť voči svojim deťom, majú však význam pre zistenie, či svojim konaním obžalovaný naplnil všetky znaky objektívnej a subjektívnej stránky prečinu zanedbania povinnej výživy.

K tomu je potrebné vo všeobecnosti uviesť, že prečinu zanedbania povinnej výživy sa podľa § 207 ods. 1 Tr. zákona dopustí ten, kto najmenej tri mesiace v období dvoch rokov neplní, čo aj z nebanlivosti, zákonnú povinnosť vyživovať alebo zaopatrovať iného. Objektom tohto trestného činu je nárok na výživu, ktorý priamo vyplýva z ustanovení Zákona o rodine.

Zákonná povinnosť rodičov k deťom je upravená v ust. § 62 ods. 1, 2 Zákona o rodine tak, že plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť. Obaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov, pričom dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov. V zmysle § 75 ods. 1 Zákona o rodine pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného, na ktoré prihliadne aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie.

Z hľadiska trestnej zodpovednosti páchateľa sa nevyžaduje, aby vyživovacia povinnosť rodičov k deťom a jej rozsah boli určené rozhodnutím súdu. Aj ak by o takejto otázke už bolo v občianskom súdnom konaní právoplatne rozhodnuté, tak súd v trestnom konaní pri posudzovaní trestnej zodpovednosti páchateľa za neplnenie zákonnej povinnosti vyživovať alebo zaopatrovať iného nie je viazaný rozhodnutím, ktorým bola táto povinnosť stanovená. Povinnosťou súdu v rámci rozhodovania o trestnom čine zanedbania povinnej výživy podľa § 207 Tr. zákona je, aby pri posudzovaní predbežnej otázky, v akej výške bol páchateľ schopný plniť vyživovaciu povinnosť, bral zreteľ na všetky okolnosti prípadu a pritom vychádzal z kritérií vyplývajúcich z § 62 a § 75 ods. 1 Zákona o rodine.

Až po uvedenom zhodnotení všetkých zistených skutočností je možné stanoviť, či obžalovaný bol v posudzovanom čase objektívne i subjektívne schopný plniť svoju vyživovaciu povinnosť.

Prvostupňový súd však v zmysle uvedeného nepostupoval, keď napriek obrany obžalovaného jeho schopnosť plniť si vyživovaciu povinnosť (a jej rozsah) vôbec neskúmal a uspokojil sa len so zistením, že výška výživného už bola určená rozhodnutiami v občianskom súdnom konaní.

Konkrétne bola obžalovanému určená vyživovacia povinnosť k jeho maloletému synovi I. P. rozsudkom Okresného súdu Humenné sp. zn. 19P 463/2011 zo dňa 18.01.2012, ktorým bolo manželstvo obžalovaného a Bc. W. P. rozvedené a súčasne bola schválená rodičovská dohoda, podľa ktorej sa mal I. P. zveruje na čas po rozvedení do starostlivosti matky a obžalovaný otec sa zaväzuje platiť výživné po 200,- eur mesačne s účinnosťou od právoplatnosti rozsudku (teda od 17.02.2012), vždy do 1. dňa v mesiaci vopred. Podľa odôvodnenia tohto rozsudku, poukazujúceho na výpoveď obžalovaného, mal mať tento v čase rozhodovania čistý príjem do 400,- eur mesačne. Následne rozsudkom Okresného súdu Humenné sp. zn. 19P 33/2013 z 13.03.2013 (právoplatný 03.04.2013) došlo k zmene rozsudku sp. zn. 19P 463/2011 z 18.01.2012 tak, že sa znižuje výživné za čas od 01.03.2013 do 31.12.2013 zo sumy 200,- eur na 50,- eur mesačne. Dôvodom (iba podľa návrhu na začatie konania) mala byť skutočnosť, že obžalovaný je od 01.02.2011 evidovaný na úrade práce a nezamestnaný. Napokon rozsudkom Okresného súdu Humenné sp. zn. 10P 389/2013 z 18.02.2014 (právoplatný 4.3.2014) bol zmenený rozsudok sp. zn. 19P 463/2011 z 18.01.2012 tak, že sa výživné znižuje na obdobie 01.01.2014 do 31.12.2014 zo sumy 200,- eur na sumu 50,- eur mesačne.

Uvedené rozsudky, vyhlásené súdmi v občianskom súdnom konaní, majú iba zjednodušené odôvodnenie a nie je z nich zrejmé, ktoré skutočnosti mali súdy v civilnom konaní za dokázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzali a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadili. Keďže spisy v trestnom konaní pripojené neboli, je nepreskúmateľné konštatovanie prvostupňového súdu v napadnutom rozsudku, že také negatívne skutočnosti, ako sú nezamestnanosť obžalovaného alebo nevyplatenie mzdových nárokov, už boli u neho zohľadnené v konaní o zníženie výživného.

Počas trestného konania sa pritom obžalovaný bránil tým, že na výživu maloletého syna platil, čo mohol. Tvrdil, že je nezamestnaný, že aj keď sa zamestnal, tak mu mzda zaplatená nebola a že nemá prenajatý žiaden byt, ale býva striedavo u priateľky, u kamarátov a niekedy aj v aute. Podľa správ úradu práce a Sociálnej poisťovne, pobočka Humenné obžalovaný je vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie od 08.02.2012, s úradom spolupracuje a preukazuje hľadanie zamestnania v určenom termíne. Nárok na dávku v nezamestnanosti a ani na dávku v hmotnej núdzi si však neuplatnil.

Už uvedené skutočnosti, naznačujúce podstatnú zmenu pomerov obžalovaného, mali viesť prvostupňový súd k tomu, aby sám (teda nie s odkazom na rozhodnutia súdov v občianskom súdnom konaní, ktorými pri posudzovaní otázky viny ani nebol viazaný) vyhodnotil v zmysle ustanovení § 62 a § 75 ods. 1 Zákona o rodine reálne schopnosti, možnosti a majetkové pomery obžalovaného v rozhodnej dobe a za tým účelom aj vykonal potrebné dôkazy, vrátane dôkazu spismi, z ktorých vychádzali súdy rozhodujúce v občianskom súdnom konaní (pokiaľ by boli dostupné). Toto malo byť predmetom posúdenia prvostupňového súdu v rámci predbežnej otázky podľa § 7 ods. 1 Tr. poriadku. Na takto zistenom základe mal potom prvostupňový súd zhodnotiť, či obžalovaný mal vôbec reálnu možnosť v predmetnom období plniť si svoju vyživovaciu povinnosť a v akom rozsahu.

S tým úzko súvisí aj otázka posúdenia jeho zavinenia, ktoré zásadne musí zahŕňať všetky znaky objektívnej stránky trestného činu a to konanie páchatela, spôsobenie následku a príčinný vzťah medzi konaním a následkom. Keďže prvostupňový súd takto nepostupoval, nemôže ani jeho záver o vine obžalovaného za prečin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 1 Tr. zákona obstať.

V dôsledku uvedených chýb sa napadnutý rozsudok javí ako nepreskúmateľný a jeho skutkové zistenia ako nejasné a vzbudzujúce pochybnosti o ich správnosti.

Z týchto dôvodov preto krajský súd napadnutý rozsudok musel v celom rozsahu zrušiť a okresnému súdu uložiť, aby vec v potrebnom rozsahu znova prejednal a rozhodol.

V novom konaní bude musieť okresný súd vytknuté chyby napraviť vzniknuté rozpory odstrániť a dokazovanie doplniť, najmä za účelom zistenia schopností, možností a majetkových pomerov obžalovaného v tom zmysle, či mu tieto umožňovali vyživovaciu povinnosť plniť a v akom rozsahu. Za týmto účelom bude nevyhnutné zisťovať, či obžalovaný v rozhodnom období pracoval, aký mal príjem, aké boli jeho majetkové pomery, či sa nevzdal zamestnania alebo iného majetkového prospechu, aký bol dôvod zániku jeho zamestnania a či si aktívne hľadal zamestnanie, či ponúkané zamestnanie bezdôvodne neprijal a aké mal náklady na obstaranie svojich životných potrieb (bývanie, strava, zdravotná starostlivosť a iné). Zisťovať bude potrebné aj to, odkiaľ mal obžalovaný sumy, z ktorých si

častočne plnil vyživovaciu povinnosť a z akých príjmov uspokojoval svoje životné potreby. Zamerať sa bude potrebné aj na zistenie dôvodu, pre ktorý obžalovaný nepožiadal o dávku v nezamestnanosti a o pomoc v hmotnej núdzi a v tejto súvislosti bude potrebné tiež odstrániť rozpory v jeho výpovediach, ktoré sa týkajú aj dôvodu nepožiadania o predmetné dávky.

Vzhľadom na existenciu právoplatných rozhodnutí o vyživovacej povinnosti vyhlásených v občianskom súdnom konaní, sa bude musieť prvostupňový súd v rámci postupu podľa § 7 ods. 1 Tr. poriadku vysporiadať aj s týmito rozhodnutiami, a pokiaľ budú dostupné, vykonať dokazovanie aj spismi, na podklade ktorých bola vyživovacia povinnosť určená v občianskom súdnom konaní.

Všetky skutočnosti, ktoré budú zistené musí prvostupňový súd v odôvodnení svojho rozhodnutia dostatočne, výstižne a zrozumiteľne rozviesť a so zreteľom na naplnenie všetkých zákonných znakov trestného činu zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 1 Tr. zákona, vrátane otázky zavinenia v zmysle § 15 a §16 Tr. zákona, vyhodnotiť. Keďže bol napadnutý rozsudok zrušený len v dôsledku odvolania podaného v prospech obžalovaného, je súčasne potrebné dbať na zachovanie zásady zákazu reformationis in peius vyjadrenej v § 327 ods. 2 Tr. poriadku, v dôsledku ktorej v novom konaní nemôže dôjsť k zmene rozhodnutia v neprospech obžalovaného. Tento zákaz sa pritom netýka len výroku o treste, ale všetkých výrokov, vrátane skutkových zistení a právneho posúdenia skutku.

Bez vykonania vyššie naznačených dôkazov, prípadne aj dôkazov ďalších, ktoré strany navrhnú, alebo vykonanie ktorých sa ukáže byť potrebným, a bez vysporiadania sa so všetkými okolnosťami významnými pre rozhodnutie, nebude možné vo veci spravodlivo rozhodnúť.
jednohlasne

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu ďalší riadny opravný prostriedok nie je prípustný.